

BƯỚC ĐẦU ỨNG DỤNG CÔNG NGHỆ THÔNG TIN TRONG CÔNG TÁC QUẢN LÝ VÀ PHÁT HUY CÁC BẢO TÀNG Ở HỘI AN

Nguyễn Trần Cẩm Giang

Công nghệ thông tin là một thành tựu lớn của cuộc cách mạng khoa học - kỹ thuật hiện nay, nó thâm nhập và chi phối hầu hết các lĩnh vực nghiên cứu khoa học. Sự phát triển không ngừng của công nghệ thông tin đã đem lại rất nhiều thành tựu to lớn trong các hoạt động của con người. Để hòa nhập với xu thế chung của thời đại, cải tiến đổi mới trong các hoạt động của bảo tàng, đề công tác quản lý bảo tàng được cập nhật nhanh chóng, chính xác và phát huy tối đa hơn các giá trị văn hóa của bảo tàng, thì việc ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác quản lý và phát huy ở bảo tàng là một điều rất cần thiết và hữu ích.

Hiểu rõ vấn đề này, trong thời gian qua Trung tâm Quản lý Bảo tồn Di sản Văn hóa Hội An, cơ quan quản lý 05 bảo tàng chuyên đề ở Hội An đã từng bước ứng dụng các thành tựu của công nghệ thông tin trong công tác quản lý và phát huy tại bảo tàng chuyên đề này.

Đối với công tác quản lý, bước đầu Trung tâm ứng dụng 2 nội dung đó là Phần mềm quản lý hiện vật và Hệ thống camera tại các bảo tàng.

Tính đến thời điểm này, Trung tâm Quản lý Bảo tồn Di sản Văn hóa Hội An đang quản lý hiện vật gốc của 5 bảo tàng chuyên đề phục vụ cho công tác nghiên cứu, trưng bày và giới thiệu những giá trị văn hóa Hội An đến với du khách. Nhận thức được vai trò, vị trí và tầm quan trọng của từng khâu công tác bảo tàng nói chung, công tác kiểm kê quản lý hiện vật nói riêng và mối liên hệ hữu cơ giữa các khâu công tác, ngoài các biểu mẫu của hồ sơ hiện vật, hệ thống sổ sách, Trung tâm đã xây dựng **phần mềm quản lý hiện vật**. Phần mềm này phục vụ cho việc quản lý, theo dõi và tra cứu các hiện vật của bảo tàng được thực hiện một cách linh hoạt, nhanh chóng và khoa học. Nó hỗ trợ cho lãnh đạo Trung tâm và các cán bộ chuyên môn có một công cụ phục vụ cho việc quản lý, giám sát và theo dõi thông tin về các hiện vật của bảo tàng được đầy đủ. Phần mềm quản lý hiện vật được xây dựng trên các tiêu chí của Cục Di sản, quy chế kiểm kê hiện vật và tình hình thực tế tại các bảo tàng chuyên đề ở Hội An. Nó có chức năng phục vụ quản lý các quy trình nghiệp vụ, đó là quản lý thông tin lý lịch hiện vật của bảo tàng; quản lý thông tin đánh số và đăng ký hiện vật; quản lý thông

tin phân loại hiện vật; ngoài ra còn có chức năng tra cứu thông tin và đề xuất kết quả báo cáo. Trong quá trình sử dụng, phần mềm quản lý hiện vật đã từng bước được chỉnh sửa và hoàn thiện hơn đáp ứng được các yêu cầu thực tiễn. Ứng dụng phần mềm quản lý hiện vật là ứng dụng công nghệ thông tin đầu tiên của Trung tâm trong công tác quản lý ở Bảo tàng, nó giúp cho cán bộ nghiệp vụ nắm chính xác về số lượng, nội dung của tất cả hiện vật đang quản lý. Phần mềm có rất nhiều ưu điểm, nó được lập trình theo kiểu mô đun tích hợp nên rất dễ cài đặt và dễ dàng khi nâng cấp, giao diện quản lý rõ ràng, giao diện hiển thị có bố cục hợp lý nên dễ dàng sử dụng.

Hiện vật bảo tàng là tài sản vô giá, nó không chỉ có giá trị vô giá về lịch sử mà còn có giá trị tiền tệ rất lớn, vì vậy bảo vệ tài sản này là vô cùng quan trọng, hết sức cần thiết và là một việc làm có ý nghĩa to lớn. Hiện vật không thể hoàn toàn an toàn nếu chỉ đặt dưới sự giám sát, quản lý của một nhân viên trực bảo tàng. Vì vậy, nhằm tăng cường đảm bảo an ninh tại các bảo tàng và

nâng cao năng lực quản lý, Trung tâm Quản lý Bảo tồn Di sản Văn hóa Hội An đã triển khai lắp đặt hệ thống camera tại bảo tàng Văn hóa Dân Gian và Bảo tàng Gốm sứ Mậu dịch, trong thời gian tới sẽ tiếp tục triển khai lắp đặt ở các bảo tàng còn lại. Hệ thống camera này đã giúp cho cơ quan theo dõi được mọi hoạt động tại bảo tàng từ xa, vì vậy ngoài việc giám sát các hiện vật trưng bày bảo tàng thì lãnh đạo cũng có thể giám sát được các hoạt động, thái độ phục vụ khách tham quan của nhân viên trực tại bảo tàng. Cháy nổ cũng là một mối nguy hại tại các bảo tàng, nhất là những ngôi nhà bảo tàng ở Hội An và phần lớn làm bằng chất liệu gỗ. Vì vậy, kết hợp với hệ thống camera giám sát, Trung tâm cũng đã trang bị hệ thống báo cháy tự động ở các bảo tàng.

Nói chung việc thiết lập phần mềm quản lý hiện vật, trang bị hệ thống camera giám sát và hệ thống báo cháy tự động đã góp phần rất lớn hỗ trợ lãnh đạo, cán bộ nghiệp vụ trong công tác quản lý hiện vật bảo tàng, đảm bảo được an ninh tại các bảo tàng.

Ngoài nhiệm vụ quản lý, bảo tàng còn có một nhiệm vụ vô cùng quan trọng đó là tuyên truyền, phát huy các giá trị văn hóa. Việc giới thiệu những giá trị văn hóa ở Hội An thông qua hiện vật tại các bảo tàng bằng hệ thống etiket, lời giới thiệu, đội ngũ cán bộ thuyết minh tại bảo tàng. Tuy nhiên công tác thuyết minh, hướng dẫn tại các bảo tàng ở Hội An hiện nay gặp những khó khăn nhất định cả về nhân lực và điều kiện không gian. Đối với các bảo tàng chuyên đề ở Hội An, cần có một thuyết minh viên giỏi, thu hút được khách tham quan đòi hỏi không chỉ có kiến thức về bảo tàng học mà còn phải am hiểu về những vấn đề lịch sử, văn hóa, nghệ thuật... Ngoài ra không gian ở các bảo tàng Hội An rất chật hẹp, nên việc thuyết minh trực tiếp không phải lúc nào cũng thuận lợi, nhất là những lúc có lượng khách tham quan đông. Vì

vậy để hỗ trợ, tăng cường công tác phát huy trong năm 2015 Trung tâm Quản lý Bảo tồn Di sản Văn hóa Hội An đã triển khai thực hiện thí điểm dịch vụ Audio - Guide (*thuyết minh bằng tai nghe điện tử*) tại Bảo tàng Gốm sứ Mậu dịch. Tai nghe điện tử là cách thức để du khách tự chọn lựa nội dung, lộ trình tham quan, du khách có thể trải nghiệm dịch vụ qua hệ thống trang bị máy phát và tai nghe do bảo tàng cung cấp ngay tại bàn tiếp đón với các bước đăng ký sử dụng đơn giản và mức phí hợp lý. Ưu điểm của việc sử dụng tai nghe là những du khách có nhu cầu tìm hiểu chuyên sâu có thể nghe đi nghe lại nhiều lần, nghe chủ động, không muốn nghe có thể tắt. Tất cả những điều này, hướng dẫn viên không thể làm được. Hơn nữa, dịch vụ Audio Guide giúp bảo tàng giải quyết được vấn đề về không gian khi mỗi khách có thể chủ

động tìm đến hiện vật mình yêu thích để tự nghe thông tin mà không phải chen lấn để đọc thông tin trên pa-nô hay quay quần nghe hướng dẫn viên thuyết minh. Nội dung giới thiệu trên Audio-Guide có hai ngôn ngữ Việt và Anh. Ở mỗi hiện vật đều có gắn số, du khách muốn tìm hiểu hiện vật nào chỉ cần bấm vào số đó trên thiết bị audio để nghe thuyết minh. Audio-Guide đặc biệt tiện lợi với khách đi lẻ, muốn yên tĩnh để ngắm và nghe thông tin về hiện vật mà không bị tác động bởi những yếu tố bên ngoài. Hy vọng rằng khi hoạt động này chính thức thực hiện sẽ đem lại những trải nghiệm mới cho du khách và công tác phát huy tại bảo tàng sẽ đạt được những kết quả tốt hơn.

Internet đã trở thành phương tiện thông tin phổ biến trên toàn thế giới nói chung, trong đó website là phương tiện thông tin và giáo dục phổ biến của bảo tàng nói riêng. Nhằm tăng cường hơn trong nhiệm vụ phát huy tại các bảo tàng, Trung tâm Quản lý Bảo tồn Di sản Văn hóa Hội An đã xây dựng một trang website có địa chỉ là **hoianheritage.net**, trên địa chỉ này có nội dung “**Bảo tàng**” giới thiệu các phần trưng bày, hiện vật và các hoạt động thường xuyên tại 05 bảo tàng chuyên đề ở Hội An. Website sẽ là công cụ đem lại nhiều lợi ích cho bảo tàng khi mà bảo tàng cân bằng được giữa khả năng của bảo tàng và yêu cầu của du khách. Vì vậy, trong thời gian tới, Trung tâm sẽ nâng cấp và thiết lập riêng một trang website cho bảo tàng, để đăng tải những thông tin về bảo tàng

đầy đủ hơn, phong phú hơn, đáp ứng được nhu cầu của du khách hơn nữa.

Có thể thấy, công nghệ thông tin là một trong những động lực quan trọng nhất của sự phát triển. Cùng với một số ngành khoa học khác, công nghệ thông tin đang làm biến đổi sâu sắc đời sống kinh tế, văn hoá, xã hội của thế giới hiện đại. Chính phủ đã ban hành Nghị quyết (số 49/CP ngày 4/8/1993) về phát triển công nghệ thông tin ở Việt Nam trong đó nêu rõ mục tiêu: “*Mọi lĩnh vực kinh tế, xã hội, văn hoá, an ninh, quốc phòng đều phải ứng dụng công nghệ thông tin để phát triển*”. Vì vậy, việc ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác bảo tàng cần phải được nghiên cứu, đầu tư, ứng dụng kịp thời và phù hợp. Bên cạnh những nội dung đã được thực hiện ở các Bảo tàng Hội An, bản thân cũng mạnh dạn đề xuất một số ý tưởng, đó là:

- Hiện nay mạng xã hội đang rất phát triển, ngoài việc xây dựng website riêng, thì cần thiết lập thêm một trang facebook cho bảo tàng, để các cán bộ bảo tàng có thể chia sẻ thông tin với nhau tốt hơn, kịp thời hơn.

- Cần đầu tư xây dựng phòng thông tin tại các bảo tàng, để giới thiệu một số đoạn phim tư liệu liên quan đến nội dung trưng bày của bảo tàng.

- Trang bị một vài màn hình cảm ứng tra cứu thông tin tại các bảo tàng.

Sẽ còn rất nhiều “*câu chuyện*” liên quan đến hành trình ứng dụng

công nghệ thông tin vào công tác quản lý, phát huy nói riêng, với hoạt động của bảo tàng nói chung. Hi vọng rằng, từ những ứng dụng ban đầu này, chúng ta sẽ tiếp tục cùng nhau phân tích, đánh giá những thành tựu đạt được, để từ đó “*định vị*” chính xác chỗ đứng của bảo tàng trên hành trình ứng dụng công nghệ thông tin, đồng thời để tạo cơ sở cho việc hoạch định đúng đắn những bước đi gần và những bước đi xa trong thời gian tới♥

<http://hoianheritage.net>